

“ESKİ ŞİİR”E DUYULAN ÖZLEMİN POETİK ŞİİRLERİ

Selçuk ÇIKLA

Edebiyatımızda akademisyenlerden şairlere kadar birçok kişi divan şiirini övmüş, onun bizim için taşıdığı anlam ve değer hakkında görüşlerini ifade etmişlerdir. Söz gelişi Birol Emil divan şiirinin milletimiz için taşıdığı anlam ve değer konusunda şöyle der: “*Kendi benliğimizi, kendi sesimizi veren, en özlü ve hâlis şiirimiz odur. Bizim bütün imanımız, hikmetimiz, talihimiz, rıza ve tevekkülümüz, aşkımız, saadetimiz, ıstırabımız, hicranımız, lirizmimiz, yaşama sevincimiz, kahramanlıklarımız iyi yontulmuş nadede mücevherler gibi kendi güzellikleri içinde parlayan o Divanlarımızdadır.*”¹ Başka bir örnek olarak, Cahit Sıtkı Tarancı’ya yöneltilen “*Bizim eskilerden okuyup sevdikleriniz?*” sorusuna şairin verdiği şu cevabın divan şiirinin değerini teslim eden bir bakış açısının yansıması olduğu görülecektir: “*Eskilerden kimi kastediyorsunuz? Divan edebiyatı ise, gereğince okuyamadığımı, daha doğrusu okumaya fırsat ve imkân bulamadığımı itiraf edeceğim. Okuyabildiklerim arasında Fuzuli ve Şeyh Galip en başta gelirler. Nedim’i de onlarla bir tutmamakla birlikte gene severim. Muhakkak ki Divan edebiyatı yabana atılacak bir edebiyat değildir. Mallarme’nin bütün yaşamını vererek yapmak istediği ve Abbe Bremond’un inatla savunduğu saf şiiri Divan şairleri yüzyıllarca önce yapmışlardır... Bakın size, adı hatırımda kalmamış bir Divan şairinin bir dizesini söyleyeyim:*

Men ta senin yanında dahi hasretem sana

*Böyle olağanüstü dizeleri bulunan bir edebiyatı sevmemek mümkün müdür?”*²

1 Birol Emil, *Türk Kültür ve Edebiyatından 1-Meseleler*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 164.

2 Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş-Bütün Şiirleri*, Can Yayınları, 35. bs., İstanbul 2008, s. 22-23.

Divan şiirinin insanımız ve edebiyatımız için taşıdığı değer ve anlamını, nesir diliyle ifade edenlerin yanı sıra nazım diliyle ifade edenlerin sayısı da hiç az değildir. Bu şairlerin aşağıda örneklenecek şiirlerinde, benzer ve farklı hassasiyetler ön plana çıkmaktadır. Mesela Faik Esad;

*Ben gazel vâdisini terk etmem aslâ Andelib
Zâğlar her gün benimle etse de yüz bin nizâ³*

derken Müstecabizade İsmet de benzer şekilde;

*Ne derlerse desinler herze-gûyân
Gazel vâdisi vâdi-yi beyândır⁴*

diyerek divan şiirinin bu en yaygın nazım şeklini terk etmeyeceğini ifade eder.

Cumhuriyet’ten sonra bazı şairlerin zaman zaman eski şiire özlemlerini, zaman zaman da eski şiirin büyüklüğünü dile getiren şiirleriyle karşılaşırız. Söz gelişi Cahit Sıtkı “Nedim’e Dair” başlıklı şiirinde, bir taraftan Nedim’in yaşadığı çağın izlerinin yok olduğunu dile getirirken diğer taraftan da Nedim’in yaşattığı şiirin yok olduğuna dair dolaylı bir hayıflanmanın içindedir:

Nedim’e Dair

*Mevsimin tam lâle zamanı,
Geçtim bir akşam Sâdâbat’tan,
Koltuğumda Nedim divanı.*

*Sorma ne kalmış o hayattan?
Ne def’-i gam eyleyen şarap
Ne mest-i naz... Sâdâbat harap.*

*Sâdâbat değil Kâğıthane
Çingenenin fal baktığı yer;
Lâle devri ancak efsane.*

*Koca Nedim? N’oldu o günler?
Dilde lezzet bunca mısram
Söylemiyor nerde mezarın.⁵*

3 Müstecabizâde İsmet, *Bütün Şiirleri*, hzl. Mustafa Özseri, 3F Yayınevi, İstanbul 2008, s. 74.

4 *age.*, s. 74.

5 Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş-Bütün Şiirleri*, Can Yayınları, 35. bs., İstanbul 2008, s. 184.

Yahya Kemal şu rubaisinde divan şiirinin etkisinin giderek azalmasına rağmen onu sönmeyecek bir ateş gibi görür:

*Eslâf kapıldıkça güzelden güzele
Fer vermiş o neşveyle gazelden gazele
Sönmez seher-i haşre kadar şîr-i kadîm*

*Bir meşâledir devredilir elden ele*⁶

Arif Nihat Asya da “Yürekler” başlıklı şiirinin bir yerinde;

*Eski sanatın yanında
Yeniye emekler gördüm*⁷

der. Asya “Kalemler” başlıklı rubaisinde ise

*Artık ne rübaî, ne semâî kaldı!
San’atta bir âvâre tedâî kaldı!
Her cephesi ma’mûr şiirden bugüne
Mazbût iki üç kalem fedâî kaldı*⁸

derken hem eski şiirin her bakımdan üstün olduğunu belirtir hem de Cumhuriyet sonrasında sadece iki-üç şairin eskinin takipçisi olduğunu işaret eder. Attilâ İlhan da benzer şekilde “Bâki’ye Gazel”inin sonunda;

*ne şair kalmış ülkede ne şiir
divanlar unutulmuş
mesneviler parça parça*⁹

diyerek Arif Nihat Asya’nın serzenişine hak verir.

Ebubekir Eroğlu “Eksilmeyen Su Gazeli” başlıklı şiirinde eskilerin yani Osmanlı Dönemi’nin bereketli şairlerinin olduğunu şöyle ifade eder:

*Eskilerin ırmak gibi şairleri vardı
Şelâle olup köpük köpük dökülen*¹⁰

Hilmi Yavuz da benzer bir şekilde “Doğunun Kalıtı” başlıklı şiirinde üç farklı yerde “bize doğunun büyük şiiri kaldı”¹¹ der.

Bekir Sıtkı Erdoğan ise ilk şiir kitabının ilk şiiri olan “Böyle Başlar”da giderek ufkumuzdan çekilen eskinin o güçlü, munis, şen, şanlı ve dehâ mer-

6 Yahya Kemal Beyatlı, *Rubâiler ve Hayyam Rubâilerini Türkçe Söyleyiş*, YKY, İstanbul 2004, s. 14.

7 Arif Nihat Asya, *Ses ve Toprak*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005, s. 201.

8 Arif Nihat Asya, *Rübâiyyât-ı Ârifî*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005, s. 234.

9 Attilâ İlhan, *Elde Var Hüziün*, Bilgi Yayınevi, 8. bs., Ankara 1999, s. 75.

10 Ebubekir Eroğlu, *Berzah-Toplu Şiirler (1968-1998)*, YKY, İstanbul 2001, s. 225.

11 Hilmi Yavuz, *Büyüüsün, Yaz! (Toplu Şiirler/1969-2005)*, YKY, 4. bs., İstanbul 2010, s. 91.

tebesindeki sanatına duyduğu özlemi anlatır. Ona göre “*eski şiir bizim asıl şiirimizdir*”.

*Bülbüllerin sesinde o şen beste kalmamış
Mevlâna perdesinde karar kılmıyor kamış,
Birkaç yabancı şarkı ve birkaç yabancı iz;
Yıllarca terk edildi asıl kendi şi’rimiz!..*¹²

diyen Bekir Sıtkı Erdoğan, yaşadığı zamanın şairlerini bir sahtekâr tebensümün avuttuğu çocuklar olarak niteler ve eski şiirimize özlemini şöyle dile getirir:

*Birkaç sokak ve birkaç içinden yıkık çatı
Ey neslimin dehâsı ve ey şanlı san’atı!
Artık uyan yeter bu sefalet, bu vesvese
Hasret kulaklarım seneler var ki bir sese...¹³*

Sezai Karakoç’un, *Ateş Dansı*’nda yer alan “Gazel” başlıklı şiirinde geçen

*Ne çam dayandı ne kestane ne kavak ne nar
Bin yıllık çınar gürül gürül düştü*¹⁴

beytinden hem Selçuklu İmparatorluğu’nun kurulduğu günden başlayan büyük bir medeniyetin hem de divan edebiyatının yıkılığının ima edildiğini anlamak mümkündür.

Sezai Karakoç, klasik şiirin hem şekil hem de muhteva özelliklerinden etkilenmiştir. Söz gelişi *Zamana Adanmış Sözler*’deki “Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine” başlıklı şiirinde yer alan mısralar Sezai Karakoç’un klasik şiirden hem muhteva hem de şekil özellikleri bakımından faydalandığını göstermektedir:

*Gelin gülle başlayalım şiire atalara uyarak
Baharı kollayarak girelim kelimeler ülkesine*

İlhan Berk 1975’te yayımladığı *Taşbaskısı* adlı kitabında yer alan “Eski Şiirler” başlıklı şiirinde gelenekten kopmadığını ve eski şiirlere yönelmenin zamanı geldiğini şöyle ifade eder:

*Gün düştü.
Artık oturup eski şiirleri okumalı.*¹⁵

12 Bekir Sıtkı Erdoğan, *Bir Yağmur Başladı*, Güney Matbaası, Ankara 1949, s. 7.

13 *age.*, s. 8.

14 Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, 7. bs., İstanbul 2009, s. 615.

15 İlhan Berk, *Toplu Şiirler*, YKY, 3. bs., İstanbul 2008, s. 405.